

dat tijdelijk als lazaret was ingericht, een aantal mensen bij die in Zuid hun toevlucht waren komen zoeken, vooral van het Noorder-eiland.

In 1946 herdacht dr. Mankes het feit, dat zij 25 jaar voorgangster aan de Linkermaas was. In 1948 nam zij afscheid van de kring van geestverwanten, die intussen van een veertigtal tot ca. vijfhonderd leden was aangegroeid.

Na haar emeritaat functioneerde zij korte tijd in een protestants herstellingsoord te Amden aan de Walensee in Zwitserland. Terug in Rotterdam waren haar nog vele jaren vergund, waarin zij studeerde en vrienden ontving. Soms gaf zij een lezing en menig artikel van haar hand verscheen in de plaatselijke pers, of in een periodiek. Ook gaf zij bijbelverklaringen voor de Vereniging van Vrouwen met Academische Opleiding.

In haar beschouwingen over het nieuwe testament dankte zij veel aan professor G. A. van den Bergh van Eysinga, die zij in 1921 bij een van zijn voordrachten in de Volksuniversiteit had leren kennen. Hij was een bekwaam vertegenwoordiger van de zogenaamde 'radicale school'. Deze stelde, dat 'in het middelpunt van het evangelie niet een vergoddelijkte mens, maar een vermenselijkte God staat, die evenmin als welke andere God ook, tot de categorie der geschiedenis behoort'. Zelf werd zij een vurig voorvechtster van deze visie op de Christusfiguur. Toch betekende dit niet, dat zij daarom een minder reële voorstelling van Hem wenste. In een kritiek op het werk van R. N. Roland Holst, met wie zij bevriend was, schreef zij immers als bezwaar tegen diens 'Evangelistenraam' in de Utrechtse Dom: '... van het lege kruis waar nochtans bloeddruppelen langs vallen, niet uit de gewonde slapen van Christus, maar uit de gestyleerde doornenkroon, die evenals het woord INRI een leeg attribuut is geworden, daar de lijdende veroordeelde zelf afwezig is'.

Ook ging dr. Mankes nog menigmaal een predikbeurt in de omtrek vervullen. Het preken vond zij het hart van het ambt dat zij bekleedde. Aanvankelijk werkte zij aan zo'n verkondiging een halve week. Op raad van haar man ging zij al spoedig de vrije prediking beoefenen. Voor het oproepen van de juiste associaties daarbij achtte zij 'een zekere soepelheid van geest, een snelwerkende verbeelding' nodig. De poëtische, vrome verbeelding immers, geloofde zij, vermag de mens eerst tot de Eeuwige te verheffen. Daarom las